

Sygn. akt VIII GC 559/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 kwietnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VIII Wydział Gospodarczy

w składzie:

Przewodniczący SSO Agnieszka Górską

Protokolant st. sekr. sąd. Marta Perkowska

po rozpoznaniu w dniu 26 marca 2014 r. w Szczecinie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę 37.822,63 euro

I oddala powództwo;

II zasądza od powoda (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. na rzecz pozwanej A. Towarzystwa (...) i (...) Spółki Akcyjnej w W. kwotę (...) (trzech tysięcy sześciuset siedemnastu) złotych tytułem kosztów procesu.

Sygn. akt VIII GC 559/13

UZASADNIENIE

Powódka (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S. wniosła o zasądzenie od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w W. kwoty 37.822,63 euro z odsetkami ustawowymi od dnia 17 lutego 2013 r. i kosztami procesu.

W uzasadnieniu powódka wskazała, że była faktycznym przewoźnikiem towaru – 1.390 sztuk szynek wieprzowych. Organizacja przewozu została zlecona przez (...) spółce (...) (...). Kierowca powódki wykonując usługę przewozową zjechał z drogi asfaltowej na wznoszący obszar przy drodze, w wyniku czego doszło do przewrócenia pojazdu i wpadnięcia do rowu, zdeformowania naczepy i wycieku paliwa. Po wypadku podjęto czynności zmierzające do zminimalizowania szkody, przeładunku mięsa. W toku sporządzania raportu szkodowego stwierdzono jednak, że podczas spadania z haków część z szynek zetknęła się z nasmarowanymi zamocowaniami w przyczepie i mięso zaczęło tracić sok. Nie stwierdzono jednak szkód spowodowanych zmianami temperatury. Szynki zabrudzone olejem napędowym zostały oddzielone i zwrócone spółce (...) C.. Mięso zostało zakwalifikowane jako nienadające się do spożycia przez ludzi i nadające się do przetworzenia na karmę dla zwierząt. Mięso oddzielone zakwalifikowano do zniszczenia. Wartość szkody określono w raporcie na 38.822,63 euro, a na powyższą kwotę składały się wartość handlowa towaru (37.204,25 euro), koszty robocizny 14 robotników przy przeładunku (1.187,38 euro), koszty sprzętu przeładunkowego (346,50 euro), pojazd zastępczy i operator (517,50 euro), koszty składowania (400 euro) minus ewentualna wartość rezydualna (833 euro). Spółka (...) obciążyła powódkę kwotą 39.817,05 euro i dokonała potrącenia wierzytelności przysługującej jej z tytułu powstałej szkody z wierzytelnością powódki za zrealizowanie umowy przewozu. Roszczenia spółki (...) zostały w całości zaspokojone. Powódka wartość szkody pomniejszyła o 1.000 zł tytułem franszyzy redukcyjnej. Powołując się na brzmienie §2 ust. 2 i § 10 ust. 12 łączącej strony umowy ubezpieczenia powódka wskazała, że mimo przekazania pozwanej kompletu dokumentów nie otrzymała należnego

odszkodowania. Pozwana domagała się dowodu, że spółka (...) uregulowała płatność z faktycznie uprawnionym, przyjmując że bez tego dokumentu nie jest możliwe zakończenie likwidacji szkody. Powołując się na art. 17 ust. 1 i 2 Konwencji CMR powódka uznała, że nie ma wątpliwości co do tego, że szkoda została spowodowana przez nią. Ustalając osobę uprawnioną do dochodzenia roszczeń należy w ocenie powódki odwołać się do polskiego prawa przewozowego, które prawo do dochodzenia roszczeń wiąże z prawem do rozporządzania przesyłką. Stąd, stosownie do art. 12 Konwencji CMR, uprawnionym będzie nadawca do momentu przekazania odbiorcy drugiego egzemplarza listu przewozowego. W roli nadawcy względem powódki występowała spółka (...), na rzecz której zapłacono odszkodowanie. Dokumenty, których domaga się pozwana nie mają natomiast znaczenia dla procesu likwidacji szkody i powódka nie ma możliwości ich wyegzekwowania. Nadto pozwana nie może zarzucać naruszenia obowiązków umowy przez powódkę, jeśli miało ono miejsce po zajściu wypadku.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 6 listopada 2013 r. referendarz sądowy w Sądzie Okręgowym w Szczecinie uwzględnił żądanie pozwu w całości (sygn. akt VIII GNc 519/13).

Pozwana wywiodła sprzeciw od powyższego orzeczenia, wnosząc o uchylenie nakazu zapłaty w całości oraz oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzuciła naruszenie art. 499 pkt 2 k.p.c. poprzez wydanie nakazu zapłaty pomimo braku legitymacji procesowej czynnej po stronie powódki, w sytuacji, gdy przytoczone przez powódkę okoliczności budzą wątpliwości.

W uzasadnieniu, powołując się na art. 17 ust. 1 Konwencji CMR, pozwana stwierdziła, że na podstawie ww. przepisu nie sposób ustalić osoby uprawnionej do żądania odszkodowania za uszkodzenie towaru. Podniosła, że relacjach transportowych występują łańcuchy zobowiązań wzajemnych, gdzie poza nadawcą i odbiorcą występują operatorzy logistyczni, spedytorzy i przewoźnicy, ich podwykonawcy. W przypadku szkód transportowych występuje wiele umów, które są związane z tym samym przewozem towaru, co utrudnia ustalenie, kto jest wierzycielem a kto dłużnikiem i wobec kogo odpowiada przewoźnik. Co do zasady osobą uprawnioną do otrzymania odszkodowania jest odbiorca towaru (kupujący), jednak zdarzają się sytuacje w których odbiorca towaru nie zapłacił nadawcy za towar lub nadawca zwrócił odbiorcy pieniądze za niedostarczony/uszkodzony towar, a wówczas odszkodowanie będzie przysługiwać nadawcy. Pozwana przyznała, że nie doszło do przekazania odbiorcy listu przewozowego ani przesyłki, w związku z czym uprawnionym do dochodzenia roszczeń przeciwko powódce był nadawca. Nie sposób jednak uznać za nadawcę spółki (...). Nadawcą jest bowiem osoba wysyłająca pierwotnie towar (art. 6 Konwencji CMR i art. 38 ust. 1 i 2 ustawy Prawo przewozowe). Na liście przewozowym jako nadawcę wskazano (...), a powódka list przewozowy przyjęła, miała zatem wiedzę o danych nadawcy. Dokonując zatem zapłaty na rzecz spółki (...) i domagając się od pozwanej zwrotu wypłaconego odszkodowania powódka powinna dysponować dowodem wcześniejszej zapłaty na rzecz nadawcy. Dokonując tego bez takiego dowodu uczyniła to na własne ryzyko, nie sprawdzając uprzednio rozliczeń dokonanych pomiędzy podmiotami biorącymi udział w transporcie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powódkę (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w S. łączyła z pozwaną A. Towarzystwo (...) Spółką Akcyjną w W. umowa ubezpieczenia nr 00.800.288 z dnia 2 kwietnia 2012 r. Umowa obowiązywała w okresie od 1 kwietnia 2012 r. do 31 marca 2013 r.

Zgodnie z treścią umowy ochrona ubezpieczeniowa obejmować miała w granicach ustalonej sumy ubezpieczenia odpowiedzialność cywilną powódki jako przewoźnika drogowego, jaką ponosi on w myśl ustawy Prawo przewozowe i Konwencji o umowie Międzynarodowego Przewozu Drogowego Towarów (CMR) z tytułu szkód rzeczowych polegających na utracie, ubytku lub uszkodzeniu przesyłki (w tym na skutek rabunku, rozboju, kradzieży rozbójniczej lub zuchwałej, kradzieży z włamaniem) w transporcie drogowym zgodnie z art. 65-68, 80-82 Prawa przewozowego i art. 17-18, 23 i 25 Konwencji CMR. Wartość szkody rzeczowej obejmować miała również zwrot opłat (w tym opłat celnych) poniesionych w bezpośrednim związku z transportem, zgodnie z art. 23 ust. 4 Konwencji CMR (§2 ust.1 i 2).

Suma ubezpieczenia stanowić miała górną granicę odpowiedzialności pozwanej z tytułu każdego wypadku ubezpieczeniowego zaistniałego w okresie ubezpieczenia, wynosiła ona 300.000 USD (§6 ust. 1). W §6 ust. 4

określono wysokość franszyzy redukcyjnej w wysokości 1.000 zł na każdą szkodę. Franszyza redukcyjna oznaczać miała określoną kwotową część roszczenia, za którą pozwana nie ponosi odpowiedzialności.

W §10 umowy określono tryb postępowania w przypadku zajścia wypadku ubezpieczeniowego. W ust. 12 wskazano, że pozwana jest zobowiązana spełnić świadczenie w ciągu 30 dni od daty zawiadomienia o wypadku ubezpieczeniowym.

Dowód:

- umowa ubezpieczenia k. 48-53
- certyfikat ubezpieczenia k. 53 v.
- certyfikat k. 54
- aneksy do umowy ubezpieczenia k. 54 v.-56

(...)(...) w Danii zleciła drogą elektroniczną w dniu 9 stycznia 2013 r. powódce (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S. przewóz mięsa zakupionego przez F. S.p.a. we (...) 390 sztuk szynek wieprzowych z kością o masie 20.219,70 kg od (...) w Niemczech. Transport miał odbyć się na trasie E./O. do miejscowości T. we W..

Dowód:

- zlecenie przewozowe z dnia 9.01.2013 r. k. 15
- list przewozowy k. 16, 109 verte
- zeznania świadka A. S. k. 129-130

Towar został przyjęty do przywozu w dniu 11 stycznia 2013 r. Jako nadawcę w liście przewozowym wskazano (...). W rubryce 16 jako przewoźnika wskazano (...)(...), zaś w rubryce 17 jako kolejnego (sukcesywnego) przewoźnika wskazano powódkę.

W dniu 12 stycznia 2013 r. na terenie Niemiec pomiędzy miastami B. i H. pojazd przewożący mięso przewrócił się na prawa stronę przy jego bocznych powierzchniach leżących w rowie usytuowanym obok drogi przy nachyleniu 135°. Tył przyczepy został zdeformowany i otwarty, większość paliwa wyciekła z uszkodzonego zbiornika. Podniesienie pojazdu nie było możliwe bez uprzedniego wyładowania towaru.

Niezwłocznie po zdarzeniu na miejsce przybył personel spółki (...) – 13 pracowników wraz z kierownikiem akcji. O. dolne drzwi przyczepy i stwierdzono ze wszystkie szynki zostały rozrzucone w najniższym usytuowanym miejscu przyczepy. Następnie dokonano przeładunku szynki do przyczepy chłodniczej o identycznej wielkości z użyciem teleskopowego urządzenia manipulacyjnego.

Nie stwierdzono szkód wywołanych zmianami temperatury. Okazało się jednak, że na wielu sztukach widoczny był smar, kurz, gleba i liście. Część z nich zaczęła tracić sok. Szynki ubrudzone olejem napędowym zostały oddzielone i zapakowane na inną przyczepę, do 7 skrzynek. Lekarz weterynarii stwierdził, że mięso nie może być wykorzystane i powinno zostać zniszczone. Pozostałe szynki zakwalifikowano jako nadające się do przetworzenia na karmę dla zwierząt.

Raport dotyczący przyczyny szkody, jakości przewożonego towaru został zlecony przez spółkę (...).

Dowód:

- raport nr OS(...)/(...) k. 17-28
- tłumaczenie raportu k. 29-36

- list przewozowy k. 16, 47

- zeznania świadka A. S. k. 129-130

W związku z zaistniałym zdarzeniem powstała szkoda w wysokości 38.822,63 euro. Na powyższą kwotę składa się: 37.204,25 euro tytułem wartości handlowej towaru, 1.187,38 euro tytułem kosztów robocizny przy przeładunku (14 robotników przez 5,75 godzin przy stawce 14,75 euro za godzinę), 346,50 zł z tytułu użycia teleskopowego urządzenia manipulacyjnego, 517,50 euro tytułem kosztów użycia pojazdu zastępczego (5,75 godzin przy stawce 90 euro za godzinę), 400 euro za przechowanie towaru (10 dni, 40 euro za dzień). W tym zakresie uwzględniono również 833 euro tytułem ewentualnej wartości rezydualnej – wartość jaką można byłoby otrzymać w wyniku zbycia mięsa przydatnego do spożycia dla zwierząt przez potencjalnego nabywcę.

Okoliczność bezsporna, a nadto dowód:

- raport nr OS(...)/(...) k. 17-28

- tłumaczenie raportu k. 29-36

- wiadomość z dnia 13.03.2013 r. k. 41

- faktury k. 42-46

W dniu 16 stycznia 2013 r. powódka zgłosiła pozwanej szkodę w postaci uszkodzenia ładunku. W odpowiedzi pozwana zwróciła się o zgromadzenie i przesłanie konkretnych dokumentów. 17 stycznia 2013 r. powódka przesłała komplet wskazanych przez pozwaną dokumentów – m. in. dowód rejestracyjny pojazdu, licencji na wykonywanie przewozu. Nie przesłano oryginału listu przewozowego podając, że oryginał pozostał w rozbitym samochodzie i zostanie przesłany w momencie odbioru ciągnika.

Oryginał listu przewozowego został przesłany pozwanej 19 lutego 2013 r.

Dowód:

- wiadomość z dnia 16.01.2013 r. k. 57

- wiadomości z dnia 17.01.2013 r, k. 58-60

- dowód rejestracyjny k. 61

- licencja k. 63

- korespondencja mailowa k. 69-71

W dniu 13 marca 2013 r. spółka (...) wystawiła powódce notę, na mocy której obciążyła ją kwotą 39.817,05 euro. Na powyższą kwotę składał się także koszt sporządzenia ekspertyzy. Jednocześnie dokonano potrącenia ww. wierzytelności z wierzytelnością powódki wobec spółki (...) za zrealizowane umowy przewozu. Roszczenie spółki (...) zostało w całości zaspokojone.

Dowód:

- oświadczenie k. 37

- faktury k. 38-40

- zeznania świadka A. S. k. 129-130

Pozwana zwracała się do powódki o dodatkowe wyjaśnienia dotyczące m. in. losów uszkodzonego towaru, roli spółki (...) w wykonaniu przewozu. W dniu 22 kwietnia 2013 r. pozwana zwróciła się o przesłanie potwierdzenia, że spółka (...) uregulowała płatność z D. C. F.. W odpowiedzi pozwana przekazała pismo potwierdzające, że powódka uregulowała płatność za powstałą szkodę wobec spółki (...). Nadto zwróciła się do spółki (...) o potwierdzenia, że nie wnosi żadnych roszczeń w związku z wykonanym przewozem.

Dowód:

- korespondencja mailowa k. 69-71
- pismo z dnia 19.04.2013 r. k. 72

W dniu 17 września 2013 r. pozwana poinformowała ponownie powódkę, że niezbędne jest przedstawienie potwierdzenia, że spółka (...) uregulowała płatność z faktycznie uprawnionym do odszkodowania w związku ze zdarzeniem. Podała, że według treści listu przewozowego nadawcą była (...).

W piśmie z dnia 28 sierpnia 2013 r. powódka podniosła, że w świetle przepisów Konwencji CMR brak jest podstaw do dochodzenia roszczeń przeciwko niej lub pozwanemu przez jakiegokolwiek inne podmioty uczestniczące w przewozie, jako że roszczenie spółki (...) zostało zaspokojone. Powódka wezwała pozwaną do zapłaty w terminie 7 dni od otrzymania pisma.

Dowód:

- wiadomość z dnia 17.09.2013 r. k. 74
- pismo z dnia 28.08.2013 r. k. 73

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo oparte jest na przepisie art. 822 § 1 k.c., który stanowi, że przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciel zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, za które odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający lub ubezpieczony.

Pozwana nie kwestionowała faktu powstania szkody, jak również jej wysokości i zapłaty przez powódkę na rzecz spółki (...)(...) kwoty dochodzonej obecnie pozwem.

Spór dotyczył jedynie legitymacji powódki, co nakazywało ustalić w pierwszej kolejności, czy powódka ponosiła odpowiedzialność za szkodę wobec (...)(...) – podmiotu, której wierzytelność odszkodowawcza została zaspokojona przez powódkę w drodze potrącenia wzajemnych wierzytelności. Oznaczało to konieczność ustalenia, czy (...)(...) była osobą uprawnioną do dochodzenia roszczenia odszkodowawczego od powódki z tytułu szkody, powstałej w trakcie realizacji zlecenia transportowego.

Przepisy Konwencji o umowie międzynarodowego przewozu drogowego towarów CMR, sporządzonej w G. dnia 19 maja 1956 r. (Dz. U. z 1962 r., Nr 49, poz. 238), zwanej dalej „Konwencją CMR”, nie określają w sposób wyczerpujący, kto jest uprawniony do dochodzenia roszczeń odszkodowawczych wobec przewoźnika. Nie budziła wątpliwości stron konieczność sięgnięcia w tej sytuacji do przepisów ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. Prawo przewozowe (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5.12.2003 r., IV CK 264/02, LEX nr 172824).

Zgodnie zaś z przepisem art. 75 ust. 3 pkt 2 lit b Prawa przewozowego roszczenia przeciwko przewoźnikowi z tytułu utraty, ubytku czy uszkodzenia przesyłki przysługują nadawcy lub odbiorcy zależnie od tego, któremu z nich przysługuje prawo rozporządzania przesyłką.

W omawianej sprawie niesporne jest, że nie doszło do wydania odbiorcy przesyłki i listu przewozowego, prawo rozporządzania przesyłką przysługiwało zatem nadawcy – zgodnie z art. 12 ust.1 i 2 Konwencji CMR. Kluczowe znaczenie dla rozstrzygnięcia kwestii legitymacji powódki ma zatem ustalenie osoby nadawcy, w szczególności, czy przymiot ten przysługiwał (...) (...), której roszczenie zaspokoila powódka.

. Powódka utrzymywała, że mimo wpisania (...) w rubryce listu przewozowego przewidzianej na dane nadawcy faktycznie rolę nadawcy wobec powódki pełniła (...) (...). W związku z brzmieniem przepisu art. 9 ust. 1 Konwencji CMR, określającego moc dowodową listu przewozowego, nie można, co do zasady, wykluczyć, iż nadawcą był podmiot inny, od tego wpisanego w liście przewozowym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 września 2003 r., II CKN 415/01, OSNC 2004/10/163). W niniejszej sprawie brak jest jednak, zdaniem sądu, podstaw do podważenia tego, co wynika z listu przewozowego. Zeznania świadka potwierdziły jedynie, że to (...) (...) zleciła powódce przewóz, co wynika zresztą z maila z dnia 9 stycznia 2013 r. Fakt, że podmiot ten był kontrahentem powódki nie jest jednak równoznaczny z przyznaniem mu przymiotu nadawcy w rozumieniu przepisów konwencji CMR. Dowody przeprowadzone w sprawie nie pozwalają zatem na wyciągnięcie wniosku, że doszło do błędnego oznaczenia nadawcy w liście przewozowym; przeciwnie, z raportu dołączonego do pozwu wynika, że to właśnie ten podmiot po zdarzeniu wywołującym szkodę podejmował czynności i wydawał dyspozycje dotyczące uszkodzonego towaru.

Przyjęciu postulowanego przez powódkę wniosku sprzeciwia się także treść pozostałych rubryk listu przewozowego, w szczególności fakt, iż – jak wynika z rubryki 17 - powódka była przewoźnikiem sukcesywnym (kolejnym) w rozumieniu art. 34 i nast. Konwencji CMR, zaś status przewoźnika (pierwszego) przysługiwał (...) (...) (k. 109 verte). Niemożliwe jest w takiej sytuacji uznanie za nadawcę (...) (...), skoro była ona bezpośrednim kontrahentem powódki. Zapisy listu przewozowego wskazują natomiast, że w łańcuchu zleceń (...) (...) plasowała się pomiędzy pierwszym przewoźnikiem (...) (...) a powódką.

W przypadku przewozu sukcesywnego kolejni przewoźnicy przystępują do umowy zawartej między nadawcą a pierwszym przewoźnikiem, stając się jej stroną, związaną warunkami umowy.

Zgodnie z art. 36 Konwencji CMR o ile nie chodzi o powództwo wzajemne lub o zarzut podniesiony przy rozpatrywaniu powództwa opartego na tej samej umowie przewozu, powództwo z tytułu odpowiedzialności za zaginięcie, uszkodzenie lub opóźnienie dostawy może być skierowane jedynie przeciwko pierwszemu przewoźnikowi, ostatniemu przewoźnikowi lub przewoźnikowi, który wykonywał tę część przewozu, podczas której miało miejsce zdarzenie powodujące zaginięcie, uszkodzenie lub opóźnienie dostawy; powództwo może być skierowane jednocześnie przeciwko kilku z tych przewoźników.

Roszczenie przeciwko pierwszemu lub ostatniemu przewoźnikowi (w tym wypadku powódce) przysługiwało – zgodnie z wcześniejszym wywodem – nadawcy (...). Kwestię roszczeń zwrotnych pomiędzy przewoźnikami sukcesywnymi reguluje przepis art. 37 Konwencji CMR, który przewiduje, że przewoźnikowi, który na mocy postanowień Konwencji wypłacił odszkodowanie, przysługuje roszczenie zwrotne o sumę odszkodowania, odsetki i koszty do przewoźników, którzy uczestniczyli w wykonaniu umowy przewozu.... Zgodnie z art. 37 lit. a przewoźnik, który spowodował szkodę, powinien sam ponosić ciężar odszkodowania, które wypłacił sam lub które wypłacił inny przewoźnik.

Warunkiem roszczenia regresowego pomiędzy przewoźnikami sukcesywnymi jest jednak - jak wynika z pierwszej części powołanego przepisu – zapłata odszkodowania przez przewoźnika, występującego z roszczeniem zwrotnym. Abstrahując od tego, czy (...) (...) był przewoźnikiem sukcesywnym (a tylko wówczas przysługiwałoby mu roszczenie zwrotne na podstawie art. 37 Konwencji CMR), brak jest dowodu, by podmiot ten zapłacił odszkodowanie osobie uprawnionej. W tej zaś sytuacji brak było podstaw do dochodzenia przez niego odszkodowania od powódki. W konsekwencji zapłata odszkodowania przez powódkę nie nastąpiła na rzecz uprawnionego podmiotu.

W związku z tym uznać należy, że nie ziściły się przesłanki ochrony ubezpieczeniowej wskazane w postanowieniach § 2 ust. 2 b umowy ubezpieczenia, powódka nie ponosiła bowiem wobec (...) (...) na podstawie art. 17 Konwencji CMR odpowiedzialności za szkodę powstałą podczas realizacji przewozu.

Mając powyższe na uwadze powództwo oddalono.

Na podstawie art. 98 § 1 i 2 kpc zasądzone od powódki koszty procesu obejmujące wynagrodzenia pełnomocnika ustalone na podstawie § 6 pkt 6 w zw. z §2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu Dz. U. 2002 rok, Nr 163, poz.1348 ze zm.) i 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa